

Докато се двоумѣхме, що трѣбва да правимъ, двама куриери, единъ следъ другъ, пристигнаха отъ Панагюрище съ писма отъ военния съветъ, да се завърнемъ по-скоро тамъ, защото многобройна войска и башибозуци идѣли и се готвѣли да нападнатъ Панагюрище.

Кже да отидемъ! Кому да помогнемъ най-напредъ? Въстаницитѣ мълчаливо и замислено ходѣха нагоре-надолу и захванаха да ни изглеждатъ съ подозрение...

На следната нощъ мъглата се вдигна отъ върховетѣ на планинитѣ и ние видѣхме новъ свѣтъ. Цѣлото поле бѣше светнало отъ огньовете. То свѣтѣше като вътрешностъ на опалена пещъ. А по-нататѣкъ величественитѣ Родопи бѣха въ чудно огнено сияние! На нѣкои мѣста се издигаха огнени стълбове чакъ до небесата... На 30 априлъ ние чухме и друго нѣщо. Отъ време на време откъмъ Родопитѣ слушахме бухтението на топове.

Околнитѣ стражи, стреснати отъ гърлеститѣ орждия, оставаха своитѣ постове и идѣха да видятъ и утешатъ семейства си. Нѣма гайди, нѣма хора. нѣма вече и патриотически пѣсни!...

ПАНАГЮРЦИ

Следъ пладне между голитѣ върхове на Сръдна-гора се издигна тъмно-сивъ стълбъ димъ.

— Панагюрище гори! — изтъргна се болезненъ викъ изъ гърдитѣ на всички панагюрци, които бѣха въ нашата чета.

— Да вървимъ! — повториха тѣ и се обърнаха да стѣгатъ своитѣ коне, безъ да чакатъ заповѣдь отъ войводата.

Синитѣ пламъци надъ роднитѣ имъ домове ги накараха да забравятъ, и войвода, и общо дѣло, и всичко...

На другия день, 1 май, замръкнахме въ меченската гора на пѣтъ за Панагюрище. Ние преспахме подъ открито небе. Времето се бѣше изяснило, дъждътъ престана за малко. Запаленитѣ села освѣтяваха небето. Първо мѣсто между тия зелени огнени кълба държеше Панагюрище, като най-близо до насъ.

На 2 май, преди изгрѣвъ слънце, стигнахме на една височина, откъдето се виждаше Панагюрище, цѣло цѣлиничко потънало въ огънь и гжстъ димъ. Ни пушки, ни топове се чуваха вече.

Мнозина отъ прѣснатитѣ въстаници панагюрци се явиха при насъ съ оржжието си. Тѣ бѣха одърпани, окѣсани, съ изгорѣли и почернѣли лица, съ хлѣтнапи очи и слепени устни, не яли хлѣбъ отъ нѣколко дни.

На 29 априлъ станала най-отчаяната битка. Юнашки се сражавали панагюрци, противъ редовната турска войска. Свирналъ и кантаровиятъ топузъ, пуснатъ отъ черешовото топче, но скоро и то трѣбвало да млѣкне, защото се разпукало.

Най-после силниятъ дъждъ нанесълъ жестокъ ударъ на нашитѣ борци. Следъ отстъпване отъ окопитѣ, захванала се ужасна сѣча. Който сварилъ да избѣга въ гората, само той се спасилъ. И жени, и деца били сѣчени и избивани. Нѣколко души юнаци останали заградени отъ турцитѣ. Мнозина отъ тѣхъ не искали да умратъ така мърцина и се биели храбро. Двама отъ тѣхъ отъ прозорцитѣ на една къща убили до 20 души турци. Най-после трѣбвало да обърнатъ топоветѣ къмъ тая къща и да я подпалятъ отдалече.